

Stefan Władyka,
Adam Bartnicki,
Alicja Kruk
Wojskowa Akademia Techniczna

Zabezpieczenie logistyczne sytuacji kryzysowych przez pododdziały sił zbrojnych RP

Wprowadzenie

Destrukcyjny charakter klęsk żywiołowych, spustoszenia i zniszczenia jakie niosą ze sobą, proces usuwania i likwidacji ich skutków, w czasie ostatnich wydarzeń w naszym kraju, nabiera szczególnego znaczenia. W wyniku kolejnej powodzi, która przeszła przez tereny Polski, zniszczeniu uległy między innymi drogowe ciągi komunikacyjne, przeprawy mostowe, wały przeciwpowodziowe, domostwa, obiekty użyteczności publicznej, zalane zostały olbrzymie obszary pól uprawnych i tereny zurbanizowane. Odcięte od świata zostały miasta i wioski, a jedynym sposobem dotarcia do powodziar były niejednokrotnie środki pływające, których nasycenie na terenie kraju jest dalece niewystarczające w obliczu tego typu klęsk żywiołowych.

Zadania logistycznego zabezpieczenia działań związanych

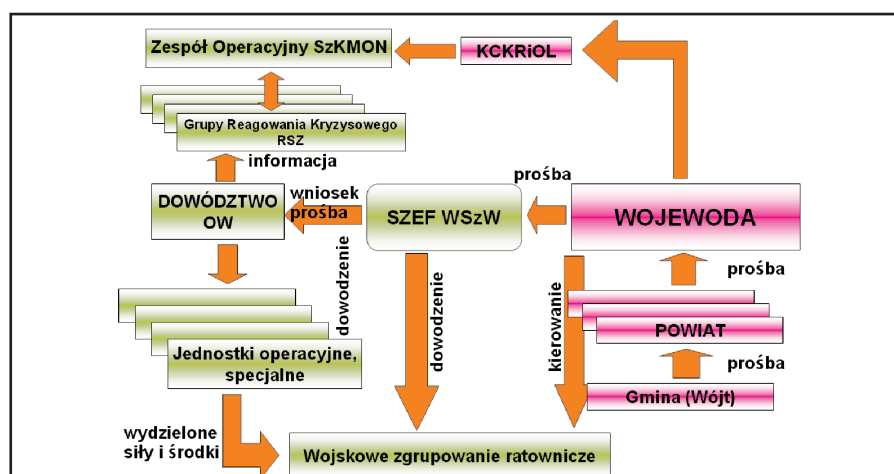
z niesieniem pomocy poszkodowanym w wyniku klęsk żywiołowych, jak również likwidacją ich skutków, a także zapobieganiem rozprzestrzenianiu się zjawiska, spoczywają zarówno na służbach cywilnych jak i wojskowych. Możliwość użycia pododdziałów sił zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych niemilitarnych, gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, normują stosowne przepisy i rozporządzenia, zgodnie z którymi wojewoda województwa objętego stanem klęski żywiołowej zwraca się z wnioskiem do Ministra Obrony Narodowej za pośrednictwem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego o wydzielenie stosownych sił i środków ze struktur sił zbrojnych do walki z żywiołem [5] (rys. 1).

Zgodnie z w/w ustawą w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego mogą uczestniczyć oddziały Sił Zbrojnych, stosownie

do ich przygotowania specjalistycznego, zgodnie z wojewódzkim planem zarządzania kryzysowego.

Do zadań tych należy:

- współdziałanie w monitorowaniu zagrożeń;
- wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- współdziałanie w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
- izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących w wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
- usuwanie skażeń promieniotwórczych;

Rysunek 1. Struktura zarządzania w sytuacjach kryzysowych [3]

¹Stefan Władyka, Adam Bartnicki, Alicja Kruk, Wojskowa Akademia Techniczna

- wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
- współudział w zapewnieniu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
- udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarnohigienicznych i przeciwdemicznych;

Należy uzmysłowić sobie fakt, iż zadania logistycznego zabezpieczenia działań w sytuacjach kryzysowych są prowadzone pod presją wywołaną m. in. rozprzestrzenieniem się zagrożenia, ryzykiem utraty zdrowia bądź życia, czasem czy oczekiwaniami ludności poszkodowanej. Prowadzenie działań w tak specyficznych warunkach musi się opierać na zastosowaniu zarówno dalece wyspecjalizowanego sprzętu, maszyn i urządzeń, a także właściwie wyszkolonego personelu. Najbardziej istotnymi ze względu na sytuacje kryzysowe procesami logistycznymi będą: wykorzystanie infrastruktury, likwidacja zniszczeń i jej odbudowa, opieka medyczna, zaopatrywanie w środki techniczne i materiałowe, użytkowanie urządzeń technicznych oraz transport [2].

Rozpoznanie najistotniejszych przyczyn powstawania zagrożeń, określenie sił i środków koniecznych do wykonania zadań stawianych jednostkom ratowniczym, odpowiednie zabezpieczenie logistyczne pozwolą na skuteczne przeciwdziałanie skutkom występowania tego typu zdarzeń, których destrukcyjne działanie może nieść ze sobą znaczne straty na wielu płaszczyznach i w długich okresach czasu.

Sytuacja kryzysowa – pojęcia podstawowe

Termin kryzys pochodzi z greckiego krino i oznacza wybór, decydowanie, zmaganie się, walkę, w której konieczne jest działanie pod presją czasu. Kry-

zys (crisis w języku angielskim) poszerza znaczenie o takie cechy, jak nagłość, urazowość i subiektywne konsekwencje urazu w postaci przeżyć negatywnych.

Zarządzanie kryzysowe - to uporządkowana działalność polegająca na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym lub przejmowaniu nad nimi kontroli i kształtowaniu ich przebiegu w drodze zaplanowanych działań oraz na odtworzeniu zasobów lub przywróceniu im ich pierwotnego charakteru.

Sytuacja kryzysowa - to stan narastającej destabilizacji powodujący intensywne, trwałe i długofalowe pogorszenie funkcjonowania społeczeństwa i państwa. Charakteryzuje się eskalacją zagrożenia, utratą kontroli nad ograniczaniem skutków zdarzenia (sytuacji kryzysowej) przez poszczególne służby, inspekcje lub straż. Sytuacja taka, może również, powodować ujemne skutki w gospodarce a także może mieć wpływ na stosunki zagraniczne.

Reagowanie kryzysowe - to bieżące działania służb ratowniczych na wszelkie zdarzenia -zagrożające zdrowiu i życiu obywateli lub środowisku - zmierzające do ograniczenia lub likwidowania ich skutków oraz niesienia pomocy poszkodowanym (jest jedną z faz zarządzania kryzysowego) [4]

Pododdziały sił zbrojnych RP przewidziane do działań w sytuacjach kryzysowych

W latach 90-tych w strukturach jednostek inżynieryjno-saperskich sił zbrojnych RP utworzono bataliony ratownictwa inżynieryjnego (bratinż) między innymi dla potrzeb zabezpieczenia działań ratowniczo-logistycznych na wypadek sytuacji kryzysowych w tym klęsk żywiołowych. Bataliony te wydzielono z jednostek znajdujących się w po-

bliżu terenów najbardziej narażonych na sytuacje kryzysowe - klęski żywiołowe i rozmieszczono na terenie całego kraju:

- Batalion ratownictwa inżynieryjnego - Krosno Odrzańskie
- Batalion ratownictwa inżynieryjnego - Brzeg
- Batalion ratownictwa inżynieryjnego - Nisko
- Batalion ratownictwa inżynieryjnego - Głogów
- Batalion ratownictwa inżynieryjnego - Dęblin

Bataliony te są jednostkami wsparcia bojowego oraz inżynieryjnego funkcjonujące na podstawie etatu pokojowo - wojennego. Przeznaczone są do wykonywania zadań ewakuacyjno - ratowniczych oraz zadań związanych z likwidacją skutków wynikających z wystąpienia sytuacji kryzysowych, samodzielnie lub we współdziałaniu z siłami układu pozamilitarnego.

Wśród wielu zadań realizowanych przez bataliony na rzecz szeroko pojętego bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych należy wyróżnić:

- realizację zadań ewakuacyjno - ratowniczych, ewakuacji ludzi i mienia z terenów zagrożonych i objętych kataklizmem;
 - prowadzenie prac inżynieryjnych związanych z odtwarzaniem sprawności obiektów infrastruktury komunikacyjnej w rejonach dotkniętych żywiołem;
 - prowadzenie prac inżynieryjnych związanych z doraźną naprawą i wzmocnieniem wałów przeciwpowodziowych;
 - wykonywanie przepraw mostowych przez wąskie przeszkody terenowe przy wykorzystaniu mostów towarzyszących oraz przepraw desantowych przy wykorzystaniu pływających transporterów gaśnicowych (PTS) i łodzi desantowych (ŁD).
- Bataliony utrzymują w gotowości do działania siły i środki wydzielane zgodnie „Planem użycia pododdziałów OW w przypadku wystąpienia sytuacji

kryzysowych”:

- w działaniach antyterrorystycznych i utrzymaniu porządku publicznego;
- w izolowaniu zagrożonego obszaru oraz działaniach zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- w naprawie i odbudowie zniszczonej infrastruktury technicznej oraz zapewnieniu przejeźdźności szlaków komunikacyjnych.

Batalion tworzą trzy kompanie (jedna kompania ewakuacyjna i dwie kompanie ratownictwa inżynierskiego), pluton remontowy, pluton zaopatrzenia, pluton medyczny i sekcja służby zdrowia. Szczegółową strukturę batalionu przedstawiono na rys.2.

Etatowa ilość żołnierzy przedstawia się następująco (tabela 1):

Realizacja zadań stawianych pododdziałom ratownictwa inżynierskiego możliwa jest jedynie w przypadku właściwego ich uкомплектовania w sprzęt, narzędzia i środki materiałowe [1]. Gdyby

przyjrzeć się etatowemu wyposażeniu batalionu, to w sumie stanowi ono kilkaset pozycji począwszy od dużych jednostkach sprzętu, a więc pływających transporterów gaśnicowych PTS, mostów towarzyszących na podwoziu czołgowym, kutrów KH-200, łodzi desantowych ŁD, po drobny sprzęt wykorzystywany w zadaniach ratownictwa i ewakuacji - topory, piły, oskardy.

Jednym z najbardziej istotnych sprzętów biorących udział w akcjach niesienia pomocy poszkodowanym w wyniku powodzi, są środki przeprawowe o dużej pojemności ewakuacyjnej i bar-

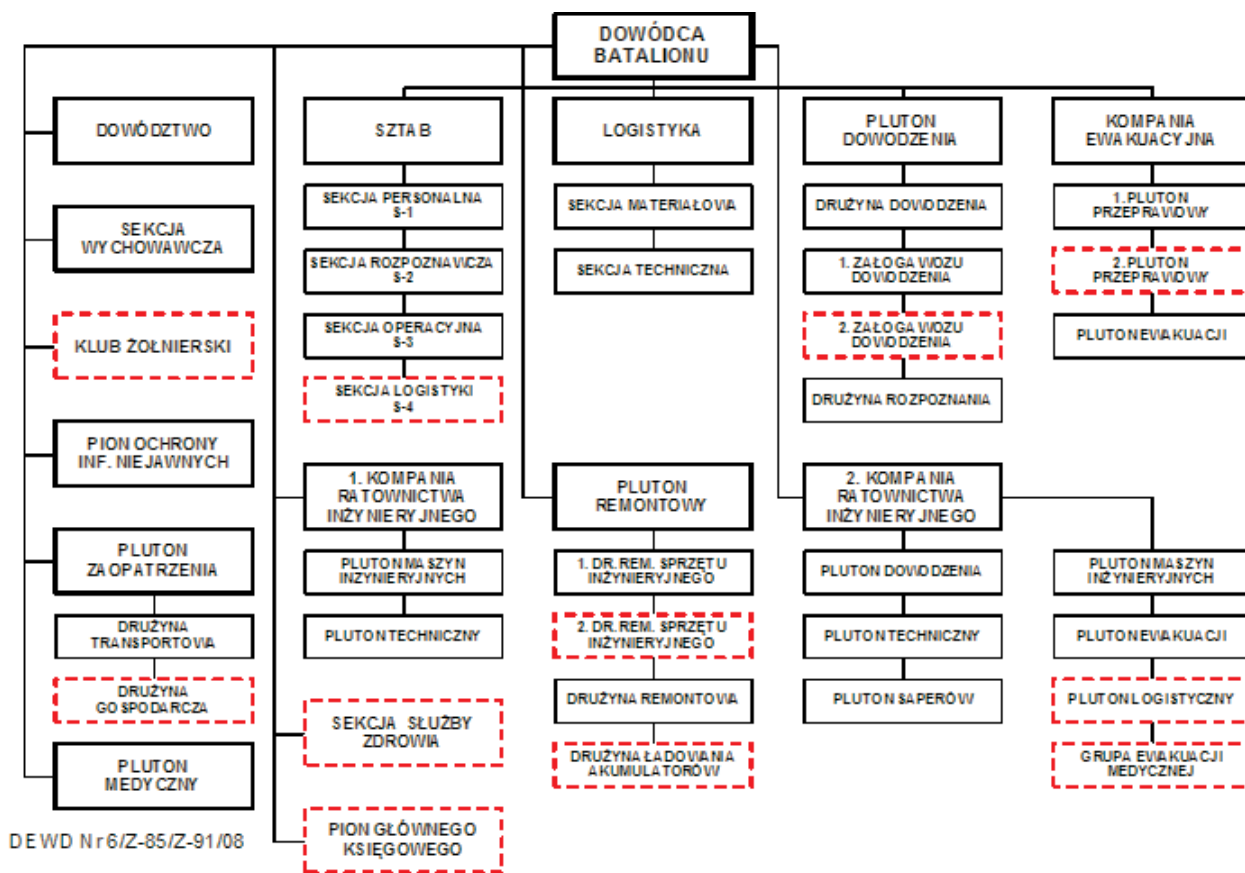
równy w trudnodostępnym terenie, jak i pływania na obszarach zalanych wodą. Wszystkie te kryteria spełniają w zasadzie jedynie pływające transportery gaśnicowe PTS, które wielokrotnie sprawdzały się w tego typu zadaniach (rys.3). PTS to dwuśrubowa jednostka pływająca na podwoziu gaśnicowym przeznaczona do przepraw desantowych m.in. artylerii (2 działa kalibru do 85 mm z obsługą, jedno działko kalibru do 122 mm z obsługą lub jedną haubicę do 152 mm z obsługą), kołowych i gaśnicowych ciągników artyleryjskich (po jednym wraz z obsługą), transporterów opance-

Tabela 1. Etatowa ilość żołnierzy

	OFICERÓW	PODOFCERÓW	SZEREGOWYCH	OGÓŁEM WOJSKOWYCH	PRACOWNIKÓW WOJSKA
etat „P”	19	45	144	208	5
etat „W”	32	84	333	449	-

dzo dobrych właściwościach trakcyjnych, które powinny zapewnić możliwość poruszania się ich za-

rzonych, pododdziałów desantowych, samochodów oraz innych ładunków o ciężarze nie przekra-

DEWD Nr6/Z-85/Z-91/08

Rysunek 2. Struktura organizacyjna batalionu ratownictwa inżynierskiego

Rysunek 3. Pływający transporter gąsienicowy PTS

czającym 10 ton lub desantu złożonego z 72 żołnierzy z pełnym ekwipunkiem [5].

Transporter razem z przyczepą pływającą P-PTS umożliwia jednoczesną przeprawę dział artyleryjskich wraz z ich ciągnikami. Transporter PTS-M posiada silnik wysokoprężny W54-T i może być wykorzystywany na rzekach przy szybkości prądu do 2,5 m/s oraz na morzu przy stanie do 4 stopni w skali Beauforta. Nośność transportera na lądzie wynosi 5 ton, na wodzie do 10 ton.

elementy ułatwiające poruszanie się, pływanie w terenie zurbanizowanym, cumowanie do budynków, przyjmowanie do przestrzeni ładunkowej żywego inwentarza, a także zwiększenia pojemności ewakuacyjnej ludności cywilnej, czy umożliwienia transportu chorych lub rannych na noszach. Na rys.4 przedstawiono niektóre z elementów adaptacyjnych transportera PTS dla potrzeb realizacji zadań ewakuacji ludności, inwentarza, pojazdów i urządzeń. Coraz częstsze zagrożenia powodziąmi na terenie

dernizowanie dla potrzeb zadań ewakuacji, tym bardziej, że w latach 90-tych w Katedrze Budowy Maszyn WAT opracowano projekt modernizacji układu napędowego transportera, który pozwoliłby na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie go w jakże skrajnie trudnych warunkach niesienia pomocy w terenie zurbanizowanym.

Podsumowanie

W dobie coraz częstszych za-

Rysunek 4. Niektóre z elementów adaptacyjnych transportera PTS dla potrzeb realizacji zadań ewakuacji ludności, inwentarza, pojazdów i urządzeń

Dla potrzeb realizacji zadań ewakuacyjnych w ramach działań batalionów ratownictwa inżynierskiego dokonano pewnych modernizacji i adaptacji konstrukcyjnych transportera i wyposażono go w dodatkowe

naszego kraju (lipiec 1997, czerwiec 2001, lipiec 2004, lipiec 2008, maj 2010) powodują, iż zasadnym wydaje się pozostawienie tychże transporterów na wyposażeniu SZ RP, ich utrzymywanie w pełnej gotowości do działań i mo-

grożeń kataklizmami, w tym klęskami żywiołowymi, do których niewątpliwie można zaliczyć powódzie, pojawiające się ze wzrastającą częstotliwością na terenie naszego kraju, niosąc liczne skutki i zniszczenia zarówno

materialne jak i mentalne, zasadnym wydaje się podjęcie problemu poszukiwania stosownych sił i środków do realizacji zadań logistycznego zabezpieczenia działań związanych z prewencją sytuacji kryzysowych, a kiedy one już wystąpią – działań niesienia pomocy i likwidacji ich skutków.

W chwili obecnej na terenie naszego kraju funkcjonują trzy bataliony ratownictwa inżynierskiego z czego docelowo pozostaną dwa, rozbudowane o kompanię rozbudowy inżynierskiej na czas „W”. Pozostałe zostały pomniejszone do etatu kompanii, a więc zmniejszył się także zakres prac przez nie realizowanych.

Stąd też kolejne poczynania powinny być ukierunkowane z jednej strony na odbudowę likwidowanych pododdziałów ratownictwa inżynierskiego, a z drugiej strony na rozbudowę istniejących i powoływanie kolejnych. Wnikliwa analiza zadań realizowanych przez te jednostki w czasie klęsk żywiołowych, doświadczenia z lat ubiegłych pozwalają określić ich strukturę i wyposażenie w odpowiedni sprzęt, w szczególności jednostki przeprawowe o dużej pojemności ewakuacyjnej (np. zmodernizowane pływające transportery gąsienicowe PTS), a także

zautomatyzowane maszyny do prac ziemnych dla potrzeb napełniania i dystrybucji worków z piaskiem.

Streszczenie

W artykule przedstawiono problematykę użycia sił i środków w sytuacjach kryzysowych. Skupiono się nad możliwością wykorzystania pododdziałów sił zbrojnych RP w zadaniach niesienia pomocy poszkodowanym w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych. Przedstawiono strukturę batalionów ratownictwa inżynierskiego, stawiane im zadania w sytuacjach kryzysowych i podjęto problematykę ich wyposażenia w sprzęt specjalistyczny.

THE LOGISTIC SUPPORT FOR CRISIS SITUATIONS PROVIDED BY THE NATIONAL ARMED FORCES OF THE REPUBLIC OF POLAND

Summary

This paper presents the problem of using forces and resources in crisis situations. It is focused on the potential use of sub-units of the Polish armed forces while helping victims of disasters. It also presents the structure of

rescue engineer battalions, the tasks assigned to them in crisis situation, and the issues concerning their specialist equipment.

Literatura

- [1] Nowak E.: Logistyka w sytuacjach kryzysowych, AON, Warszawa 2009.
- [2] Nowak E., Nowak W.: Szmigiel Z., Kosmatka R., Podstawy logistyki w sytuacjach kryzysowych z elementami zarządzania logistycznego, WAT, Warszawa 1998.
- [3] Piątek Z.: Procedury i przedsięwzięcia systemu reagowania kryzysowego. AON, Warszawa 2006.
- [4] Woźniak H.: Podstawy logistyki, Stella Maris, Gdańsk 1993.
- [5] Praca zbiorowa: Technika Wojska Polskiego, Bellona, Warszawa 1998.
- [6] Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, DzU z 2007 r., nr 89,